

ТЕОРЕТИЧНА МОДЕЛЬ ІННОВАЦІЙНОГО ДИЗАЙНУ

Галушка О.О., доцент кафедри інженерно-технічних дисциплін

Харківська державна академія дизайну і мистецтв

Анотація. Стаття присвячена аналізу дизайн-ергономічних якостей і розробки теоретичної моделі інноваційного дизайну.

Ключові слова: дизайн, інновація, якість, модель, проект.

Аннотация. Галушка О.А. Теоретическая модель инновационного дизайна. Статья посвящена анализу дизайн-эргономических качеств и разработке теоретической модели инновационного дизайна.

Ключевые слова: дизайн, инновация, качество, модель, проект.

The summary. Galushka O. A. Theoretical model of innovational design. Article is devoted to the analysis design-ergonomic qualities and development of theoretical model of innovational design.

Key words: design, an innovation, quality, model, the project.

Постановка проблеми. Останнім часом інноваційний дизайн затверджується як один із пріоритетних напрямків дизайну. Але інформації про його розвиток і особливості дуже мало.

Постановку проблеми ми знаходимо в дослідженнях і розробці національної моделі дизайну України теоретика дизайну В.Даниленка [1,2,3].

Одним із ключових слів його дослідження є інновація [1]. В роботах [2,3] автор уперше системно розглядає місце дизайну України у світовому контексті художньо - проектної культури. Він стверджує, що “український дизайн має трансформуватися у річищі глобальних дизайнерських інновацій початку III тисячоліття”.

Багато дизайнерів – практиків займаються проблемою інноваційного дизайну. Так, відомий англійський винахідник, художник, дизайнер, інженер, раціоналізатор та новатор Дж. Дайсон вважає за необхідне створення в Лондоні “школи інноваційного інженерного дизайну” [4]. Інноваційність та екологічність є пріоритетами японського дизайну, наприклад, в погляді на майбутнє автомобілебудування [5]. Але на цей час немає системного аналізу і теоретичного обґрунтування концепції та методології інноваційного дизайну.

Зв'язок роботи з важливими науковими або практичними завданнями.

Дана робота проведена в рамках виконання в академії держбюджетної теми НДР “Методологія інноваційного дизайну у контексті науково-технічного процесу і глобальної екологічної кризи”, реєстраційний № 0103 006435.

Метою дослідження було проведення системного аналізу дизайн-ергономічних якостей інноваційних дизайнерських проектів і розробка, на його основі, теоретичної моделі інноваційного дизайну.

Виклад основних матеріалів дослідження.

1. Аналіз основних дизайн – ергономічних якостей інноваційного дизайну.

Взагалі, дизайнерська діяльність по суті завжди є інноваційною. В роботі [2]утверджується: “Один із основних узагальнюючих поглядів на стрижневі параметри дизайну: – “інтегральний” параметр – властивість дизайнерського твору бути наслідком дотепного, винахідливого, неординарного художньо-творчого рішення”. І все ж автор вважає за необхідне виділити інновацію як пріоритетну категорію. “У зв'язку із співіснуванням глобалізаційних і національних процесів як двох діалектичних суперечностей, співіснують такі категорії, як дизайнерські традиції та інновація”. Він упевнений, що наступна сходинка вітчизняного дизайну – “генерування власних дизайнерських ідей, котрі були б помітні світові, в Україні ще чекає на свій розвиток”.

Поглянемо на цю проблему з точки зору європейських професійних дизайнерів – практиків. Англійський дизайнер Дж. Дайсон категорично стверджує [4]: “Дизайн у своєму первісному значенні помер у 1930 –х роках, коли маркетологи додумалися, що можна збільшувати продаж, змінюючи лише зовнішність продукту, не вносячи будь – яких нових споживчих якостей”. Головна ідея цього дизайнера: “Дизайн – це не те який вигляд має предмет, а те, як він працює”, “дизайн без технології та “інжинирінга” – це ніщо”. Цікавою є його пропозиція 14 інноваційних дизайнерських проектів ХХ ст., які він вважає легендарними. Розглянемо, виділені нами, 6 показових проектів і прослідкуємо, якими ознаками вони відзначаються, рис. 1–6.

Кавоварка – еспресо Gaggia, 1938 р., рис. 1, її винахідник – італійський інженер А. Гаджна. Кавоварка успішно продавалася в Європі. Таємниця успіху Гаджна полягає в технології обробки молотої кави водяним паром під великим тиском, забезпеченим звичайним клапаном. За рахунок цього покращилися смакові якості кави. Кав'ярні стали центрами спілкування людей. Була створена особлива субкультура.

Касетний плеєр Sony, 1979 р., рис. 2, – маленький переносний, зі стереофонічним звучанням, в ньому закладені геніальні технічні рішення. Фірма Sony стала гігантом у бізнесі. Її привабливий товар завоював особливо молодіжний сегмент ринку.

Коляска Макларена, 1965р., рис. 3, створена пілотом і авіатором О.Маклареном для свого онука, як перший транспортний засіб для малюка. Легкий і компактний, у складеному стані він займає ледь більше місця, ніж зонт-тростина, та має високі споживчі якості.

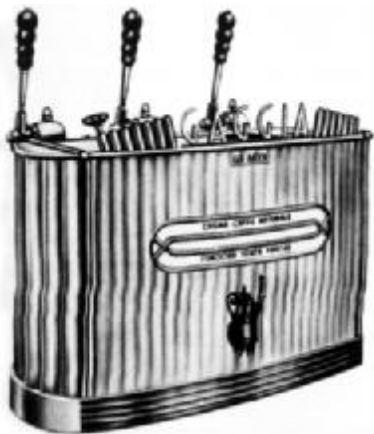

Рис. 1. Кавоварка-еспресо

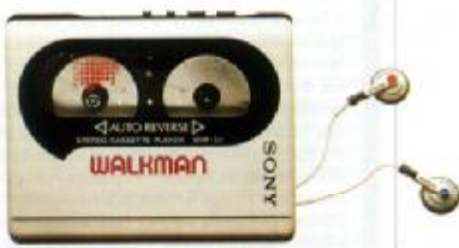

Рис. 2. Плейер Sony Walkman

Рис. 4. Автомобіль Citroen DS

Рис. 3. Коляска Макларена

Рис. 5. Звуковий авіалайнер Concorde

Рис. 6. Судно на повітряній подушці Hovercraft

Автомобіль Citroen DS, 1955р., рис. 4. Французька фірма Citroen нарекла модель Богинею (Deessee французькою, тобто DS). Незвичайний зовнішній вигляд, велика кількість технічних інновацій: незалежна пневматична підвіска всіх колес, регулювання кліренса автомобіля в залежності від навантаження, гідропідсилювачі руля і гальма та інші – всі ці функціональні та експлуатаційні якості шокували автолюбителей.

Надзвуковий авіалайнер Concorde, 1969., рис. 5. Літак розроблявся спільно в Англії і Франції. Його можна вважати революційним по багатьом ознакам: надзвуковою швидкістю до 2М, впровадженням нових технологій і матеріалів та дивовижною красою. Для Англії він став гордістю нації.

Судно на повітряній подушці Hovercraft, 1959р., рис. 6, його конструктор англійський вчений К.Кокерелл. Ця ідея була відома ще у 70-х роках XIX ст. Поява апарата з інноваційним принципом руху, високою швидкістю і маневреністю причинила сенсацію.

Таким чином, наведені інноваційні проекти XX ст. відзначаються високими дизайн – ергономічними якостями: естетичними, художньо – образними, технічними, функціональними, експлуатаційними, ергономічними та економічними. В деяких випадках вони були революційними, сенсаційними і, навіть, шокуючими.

На початку XXI ст. тенденції розвитку інноваційного дизайну зберігаються, але дещо змінюються концептуальні аспекти. З'являються нові пріоритети. В монографії [2] стверджується: “Головною сучасною інновацією в дизайні на початку III тисячоліття виступає таке дизайнерське проектування, яке орієнтується на екологічні пріоритети”.

Дійсно, у наш час, екологічні проблеми стають стрижневими у політиці, економіці, проектуванні тощо.

Так, японські провідні фахівці автомобільної компанії Toyota розробили, так званий J-фактор (Джапан-фактор) [5]. Його суть, з одного боку в тому, що треба знайти спосіб гармонічного поєднання конфліктуючих якостей об'єкта. Управляючий менеджер компанії В. Хіраї говорить: “Компактний, але просторий, емоціональний, але функціональний, технологічний, але людяний – такий автомобіль із істинно японським обличчям”. З іншого боку, треба забезпечити екологічну безпечність автомобіля. “До питання екології є смисл підходити тільки у самому широкому значенні на кожній стадії життєвого циклу автомобіля” – підкреслює віце-президент компанії М. Такимото. Це означає, що вплив автомобіля на довкілля треба розглядати від його народження до смерті: ресурси і виробництво; експлуатацію і споживання палива; утилізацію і енерговитрати. На наш погляд, саме такий комплексний підхід потрібний при формуванні як концепції, так і теоретичної моделі інноваційного дизайну.

2. Розробка проекту теоретичної моделі інноваційного дизайну.

Спочатку розглянемо приклад розбудови фундаменту національної моделі дизайну України, яку вперше здійснив доктор мистецтвознавства, академік

Академії мистецтв України, професор В. Даниленко [3]. Він зазначає: “Розвиток національно орієнтованого дизайну в Україні є можливим лише у стані єдності та суперечності національного і глобального”. Це виглядає як концепція моделі.

Далі формулюється головний механізм розвитку національної моделі: “Головним механізмом розвитку національної моделі дизайну є перманентне перехрещення “вертикальної складової” (глибинних цінностей національної культури України) з “горизонтальною” складовою (залученням цінностей інших культур). Таке перехрещення даватиме нову своєрідну культурну якість в дизайні”. За цим формується сама модель. Вона має вигляд наглядного правильного багатогранника – куба, в площинах якого і відбувається ті позитивні перехрещення вертикальних і горизонтальних складових професійної дизайнерської сфери: освіти, теорії, музейної справи, критики та практики.

Застосовуючи цей результативний алгоритм створення моделі, нами пропонується наступне.

Основою концепції інноваційного дизайну має бути гармонічність у всіх проявах системи “суспільство, людина – матеріальні об’єкти – природа” [6]. Сьогодні другого шляху просто немає.

Головним механізмом розвитку моделі інноваційного дизайну визначаємо гармонічне поєднання основних конфліктуючих дизайн – ергономічних якостей об’єктів; а саме: культурних – технічних – соціальних – екологічних.

Модель зводиться до вигляду правильного багатогранника “октаедра”, який має 8 граней правильних трикутників, 12 рівних ребер і 6 рівних багатогранних кутів, рис.7. Розгортка всіх граней октаедра має вид – рис.8.

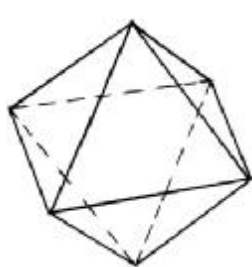

Рис. 7. Октаедр – вид інноваційного дизайну

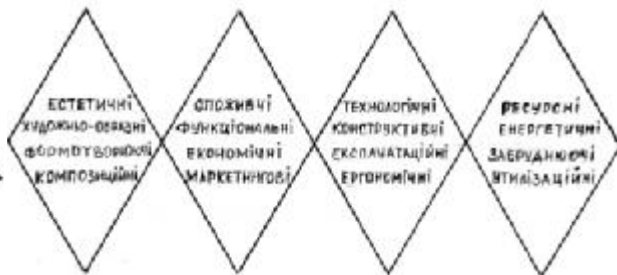

Рис. 8. Розгортка октаедра-моделі

На його гранях позначені складові конфліктуючих дизайн-ергономічних якостей, а саме, культурні: естетичні, художньо-образні, композиційні, формоутворюючі; соціальні: споживчі, функціональні, економічні, маркетингові; технічні: технологічні, конструктивні, експлуатаційні, ергономічні; екологічні; ресурсозберігаючі, енергозберігаючі, утилізація, вплив на довкілля.

Задача дизайнера – творця інноваційного проекту – відшліфувати всі грані кристала, знайти методи і засоби оптимального узгодження та поєднання конфліктуючих якостей, при яких кожна із них аніскільки не постраждає.

Висновки. Проведений аналіз дизайн – ергономічних якостей сучасних інноваційних проєктів і запропонована теоретична модель інноваційного дизайну є кроками до розробки методології інноваційного дизайну.

Подальше дослідження передбачається проводити у напрямках обґрунтування принципів, методів і засобів реалізації моделі інноваційного дизайну.

Література:

1. Даниленко В.Я. Дизайн України у світовому контексті художньо – проєктної культури ХХ ст. // Автореферат на здобуття наукового ступеня доктора мистецтвознавства – Львів: ЛНАМ, 2006, 36 с.
2. Даниленко В.Я. Дизайн України у світовому контексті художньо – проєктної культури. Монографія – Х.: ХДАДМ, -Колорит, 2005. –243с.
3. Даниленко В.Я. Дизайн України у світовому контексті художньо – проєктної культури ХХ ст. Національний та глобалізаційний аспекти.// Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора мистецтвознавства. – Х.: ХДАДМ, 2006. – 400с.
4. А. Грек. Джеймс Дайсон человек и пылесос //Прикладная механика. – 2007. –№ 2. – С. 50-55.
5. С. Апресов. Автомобили завтрашнего дня //Прикладная механика. – 2007. – №11. – с.138 – 141.
6. Галушка О.О., Єршова Т.В. Деякі аспекти концепції інноваційного дизайну при курсовому і дипломному проєктуванні //Теорія і практика матеріально – художньої культури. ІХ електронна наукова конференція – Х.: ХДАДМ, 2007. – №9. – с. 11-15.

Надійшла до редакції 7.04.2008